

Добролюбська Ю. А., Загрейчук М. І.

Листи місіонера д'Антреколя та секрети китайської порцеляни

Захоплення Китаєм почалося за часів «відкриття» Піднебесної західними місіонерами і купцями. Образ країни, створений ними, був настільки рельєфний, емоційний та яркий, що європейці, які захопилися екзотичною новизною, почали колекціонувати, а потім і виробляти за китайськими зразками меблі, порцеляну, тканини тощо. Вплив східного мистецтва на європейське простежується ще з часів італійського Ренесансу, однак справжній розквіт цього захоплення збігся з епохою Нового часу. Подальше проникнення китайських мотивів в культурний європейський простір показало, що містика Піднебесної має пролонговану привабливість. І найчастіше викликає підвищене захоплення в переломні моменти історико-культурного розвитку.

Китайська порцеляна — феноменальне явище в історії світової цивілізації, унікальне, як з точки зору досконалої технології, так і художніх досягнень. Протягом століть вона відбивала всі основні тенденції часу і в свою чергу впливала на розвиток інших видів мистецтва не тільки в Китаї, але й в інших країнах Сходу і Заходу. Порцеляну воістину можна назвати енциклопедією китайської життя, історії, міфології, літератури, театру, живопису, обрядів, пов'язаних з традиційними святами, оскільки все перераховане знайшло відображення в сюжетній тематиці розписів, а також у функціонуванні самих предметів. З цього прекрасного за своїми властивостями пластичного мате-

ріалу протягом століть було створено величезну кількість різноманітних за формами і призначенням предметів: від маленьких крапельниць для туші — до монументальних садових акваріумів, предметів меблів і деталей архітектурного оздоблення.

Секрет китайської техніки виготовлення твердої порцеляни європейці змогли відкрити завдяки зусиллям єзуїта Франсуа Ксав'є д'Антреколя [2, р. 75–76].

Франсуа Ксав'є д'Антреколь народився в Ліоні у 1664 році. У 1682 році, у вісімнадцять років д'Антреколь вступив до Товариства Ісуса та згодом отримав сан священника. Він прибув до Китаю в 1698 році, щоб стати членом місії єзуїтів в Китаї. Спочатку він був прозелітом в провінції Цзянсі, а потім став верховним генералом французьких єзуїтів в Китаї з 1706 до 1719 рр. З 1722 до 1732 року д'Антреколь був настоятелем французької резиденції в Пекіні. Він помер у 1741 році в Пекіні та отримав китайське помертне ім'я Інъ Хонг Сю [3, р. 57].

Д'Антреколь вів безпосереднє спостереження за процесом обігу порцеляни в печах, використовував технічні знання деяких своїх новонавернених, а також ознайомився з надрукованими у 1682 році нотатками Фу-ляна Сянь Чжі [3, р. 59].

Він відправив до священника Оррі, протектора єзуїтських місій в Китаї та Індії, детальні, всеосяжні та добре структуровані листи за своїми висновками. В своїх двох листах, які збереглися до нашого часу, д'Антреколь докладно описав технологію виготовлення китайської порцеляни. Ці листи датовані 1712 та 1722 роками [1, р. 84–122].

Він зумів також протягом свого перебування у Китаї відправити до Франції величезну кількість ілюстрованих аль-

бомів, в яких були наочно зафіксовані різні стадії процесу виробництва, а також зразки каоліну, що мало фундаментальне значення для початку виробництва в Європі справжніх порцелянових виробів [1, р. 86].

Листи місіонера, відправлені з Китаю священником Оррі в Париж, були вперше опубліковані у 1735 році Жан-Батистом Дюальдом, найбільш авторитетним китаєзнавцем тієї епохи. Англійський переклад цих листів був опублікований у 1736–1738 роках. Згодом ці листи були повторно опубліковані абатом Жан-Батистом Гросу в його роботі «Загальний опис Китаю». Д'Антреколь також зумів відправити в Європу зразки природних матеріалів, які були досліджені французьким природодослідником Рене Антуаном Реомюром [3, р. 87]. А після виявлення родовищ подібних мінералів у Європі була заснована відома Севрська порцелянова мануфактура.

З кінця XVIII – початку XIX століть в Європі починає формуватися більш адекватний та об'єктивний образ Китаю. Це пов'язано з подальшим розвитком зовнішньополітичних та комерційних намагань європейських держав. З цього часу Китай стає одним з головних об'єктів їх експансіоністської політики, в зв'язку з чим туди потягнувся безперервний потік дипломатів, комерсантів та авантюристів, які в своїх багаточисленних докладах, звітах та особистих листах створили реальний образ Китаю.

1. Burton W. Letters of Père d'Entrecolles / William Burton // Porcelain, It's Art and Manufacture. — London : B. T. Batsford, 1906. — P. 84–122.
2. Finley R. The pilgrim art. Cultures of porcelain in world history / Robert Finley. — Berkeley : University of California Press, 2010. — 440 p.
3. Tichane R. Ching-te-chen. Views of a porcelain city / R. Tichane. — NY : Painted Post, 1983. — P. 55–111.